

РОЗШИРЕНІ ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УРБАНІЗАЦІЇ З ОСНОВАМИ ГЕОУРБАНІСТИКИ»

Тема 1. Методологічні аспекти вивчення урбанізації та основи геоурбаністики

Лекція 1. Вступ до курсу «Історія урбанізації з основами геоурбаністики».

1. Предмет і завдання курсу, його зв'язок з іншими науками.
2. Структура і загальний зміст курсу.
3. Причини виникнення міст та урбанізаційних процесів у світі, її рушійні сили.
4. Джерела і шляхи урбанізації.

Лекція 2. Геоурбаністика як наука.

1. Історія географічного дослідження міст.
2. Зародження географії міст.
3. Об'єкт, предмет, мета і завдання дисципліни.
4. Місце геоурбаністики в системі наук, її зміст, визначення.
5. Специфіка дисципліни. Методологічна база геоурбаністики.

Лекція 3. Місто як об'єкт дослідження геоурбаністики.

1. Поняття «місто» та основні проблеми його визначення.
2. Міста як складні комплекси дослідження.
3. Основні підходи різних наукових дисциплін до вивчення міст.
4. Місто як об'єкт дослідження географії.
5. Концепції міста.
6. Критерії та підходи до виділення міст.
7. Базові характеристики, ознаки й фактори формування міст.
8. Типологія і класифікація міст.
9. Просторова та функціональна організація міста.

Лекція 4. Основні поняття та показники урбанізації.

1. Дефініція поняття урбанізація, урбаністичний процес, урбанізм, урбанізованість.
2. Поняття міста, міська агломерація, мегаполіс, світове місто.
3. Риси, темпи, стадії урбанізації.
4. Поняття урбанізації та її види: субурбанізація, контрурбанізація, рурбанізація.
5. Критерії та показники урбанізації.

Лекція 5. Теорії урбанізації.

1. Концепція урбанізації Дж. Джеббса.
2. Урбаністична екологія Р. Парка та Е. Берджесса.
3. Концепція «урбанізм – як спосіб життя» Л. Вірта.
4. Композиційна теорія урбанізації Г. Ганса. Теорія субкультури К. Фітера. «Соціалістична урбанізація» В. Пароля та А. Ахієзера.
5. Сучасні теорії урбанізації.

Тема 2. Урбанізація як глобальний процес

Лекція 6. Історичний аналіз формування міської мережі та урбанізації.

1. Причини появи міст. Первинні мережі міських поселень та витоки урбанізації.
2. Основні історичні етапи розвитку міст.
3. Міста і географічний поділ праці. Історичні стадії розвитку міст у процесі поглиблення суспільного поділу праці.
4. Риси перших міст.
5. Міста рабовласницького суспільства.
6. Міста Стародавнього світу: міста Стародавнього Сходу, міста Античного світу, міста Стародавнього Риму.
7. Місто в працях географів, архітекторів, філософів Стародавнього світу
8. Середньовічні міста Європи, Америки, Азії.
9. Перші колоніальні захоплення і виникнення колоніальних міст.
10. Вплив Великих географічних відкриттів на розвиток міст.
11. Нові відомості про міста в епоху географічних відкриттів.
12. Міста Європи в епоху Відродження. Містобудівні ідеї Відродження.
13. Давньоруське місто. Середньовічні міста Русі.
14. Міста світу в Новий час.

Лекція 7. Світові процеси урбанізації у XX ст. та перші міські агломерації. Субурбанізація.

1. Зміна ролі міст, чинники зростання міст.
2. Тенденції урбанізації.
3. Зміни основних показників урбанізації у XX ст.
4. Регіональні особливості формування урбанізованих мереж.
5. Чинники та особливості формування міських агломерацій.
6. Функціональні та регіональні особливості формування агломерацій. Їх значення у суспільному розвитку

Лекція 8. Формування та розвиток мегаполісів світу. Світові міста.

1. Чинники та особливості формування мегаполісів.
2. Регіональні особливості формування та розвитку мегаполісів.
3. Їх значення у суспільному розвитку.
4. Концепції світових міст.
5. Чинники та особливості формування світових міст.
6. Регіональні особливості формування та розвитку світових міст . Їх значення у суспільному розвитку

Лекція 9-11. Розвиток міст в Європі, Америці, Азії в XIX і XX ст., на початку XXI ст.

Причини появи міст.

1. Первинні мережі міських поселень та витоки урбанізації.
2. Основні історичні етапи розвитку міст.
3. Динаміка процесів урбанізації.
4. Перші міські агломерації.
5. Зміна ролі міст, чинники зростання міст.
6. Тенденції урбанізації та урбанізованості.
7. Зміни основних показників урбанізації у XX ст.
8. Сучасні регіональні особливості формування урбанізованих мереж.
9. Міські агломерації: чинники, регіональні та функціональні особливості, значення у суспільному розвитку.
10. Мегаполіси та світові міста.
11. Сучасні тенденції урбанізації.

Тема 3. Урбанізаційні процеси в Україні

Лекція 12. Історичний розвиток міського розселення в Україні.

1. Формування первинної мережі поселень.
2. Передумови сучасних процесів розвитку міст в Україні.
3. Етап зародження і становлення міст.
4. Перші міста та їх функції.
5. Зміна міської мережі в Україні.
6. Індустріальний період розвитку міст.
7. Період незалежної України.

Лекція 13. Урбогенез та сучасні урбанізаційні процеси в Україні.

1. Чинники, особливості прояву, основні етапи.
2. Зміни кількості міського населення в Україні.
3. Кількість міського населення по областях та регіонах.
4. Чинники та особливості формування міст, агломерацій, субурбій.
5. Регіональні особливості формування та розвитку розселенської мережі.
6. Чинники гальмування процесу субурбанізації в Україні.
7. Особливості сучасних урбанізаційних процесів в Україні.
8. Урбанізаційна структура України.
9. Міські агломерації.
10. Проблеми урбанізації в Україні.
11. Пріоритетні заходи для покращення ситуації.

Лекція 14. Напрями та перспективи урбанізації в Україні та світі.

1. Сучасні напрями, тенденції, проблеми та перспективи урбанізації.
2. Зростання кількості міст, становлення і поширення нових форм розселення – урбанізованих територій, міст – супутників, агломерацій.
3. Зростання міського населення, концентрація його в найбільших містах.
4. Перетворення міст у найбільш важливі елементи системи розселення, зростаюча роль міст у житті суспільства.
5. Поширення міського способу життя і типових елементів міської культури на все суспільство.

Лекція 15. Поточна контрольна робота